

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Arac?

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Arac?*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22603>

Özet

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Arac? (HADAÖA), orijinal olarak geli?tirilen Patient Activation Measure (PAM) ölçe?inin Türkçe kültürüne uyarlanm?? bir versiyonudur. Bu araç, bireylerin kendi sa?l?klar?n? ve bak?mlar?n? etkin bir ?ekilde yönetme konusundaki bilgi, beceri ve özgüven düzeylerini de?erlendirmek amac?yla tasarlanm??tır. Ölçe?in Türkçe uyarlama ve psikometrik özelliklerinin incelendi?i çal??ma, Cansu Ko?ar taraf?ndan 2015 y?l?nda bir yüksek lisans tezi kapsam?nda gerçekte?tirilmi?tir. Çal??ma, sa?l?k hizmetleri alan?nda hasta kat?l?m?n? ve sa?l?k okuryazarl???n? art?rmaya yönelik müdahalelerin etkinli?ini ölçmek için kritik bir araç sa?lamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hasta aktivlik düzeyi, Patient Activation Measure, PAM, hasta kat?l?m?, sa?l?k psikolojisi, psikometrik özellikler, uyarlama, özgüven, kronik hastal?k yönetimi.

Yazarlar

Cansu Ko?ar

Amaç

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Arac?'n?n temel amac?, hastalar?n kendi sa?l?k ve tedavi süreçlerinde ne kadar aktif rol ald?klar?n?, sorumluluk üstlendiklerini ve bu süreçleri yönetme konusunda ne kadar donan?ml? olduklar?n? ölçmektir. Bu araç, özellikle kronik hastal?k yönetimi ba?lam?nda, bireylerin sa?l?k durumlar?yla ilgili kararlara kat?lma ve gerekli davran?? de?i?ikliklerini yapma kapasitelerini saptamak için kullan?l?r.

Ölçek, sa?l?k profesyonellerine, hastalar?n aktivlik düzeylerini belirleyerek ki?iselle?tirilmi? bak?m planlar? olu?turma ve düşük aktivlik düzeyine sahip bireylere yönelik hedefe yönelik e?itim ve destek programlar? geli?tirme imkan? sunar. Bu sayede, tedaviye uyumun ve sa?l?k sonuçlar?n?n iyile?tirilmesi hedeflenmektedir.

Yap?

Ölçek, bireyin kendi sa?l??? üzerindeki kontrol alg?s?n? ve bu kontrolü uygulama yetene?ini ifade eden hasta aktivlik (Patient Activation) yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap? genellikle dört temel a?amada kavramsalla?t?r?l?r:

Birinci A?ama: Pasif ve karars?z olma.

?kinci A?ama: Bilgi ve güven kazanmaya ba?lama.

Üçüncü A?ama: Eyleme ge?me ve kendi kendine yönetim becerilerini geli?tirme.

Dördüncü A?ama: Sa?l?k yönetimini sürdürme ve zorluklarla ba?a ç?kma.

HADAÖA, bu aktivlik düzeylerini yakalamak için tasarlanm?? maddeler arac?l???yla, bireyin kendi sa?l???ndan sorumlu hissetme derecesini ve sa?l?k sorunlar?n? önleme veya çözme konusundaki öz yeterlili?ini de?erlendirir.

Geçerlik

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Arac?'n?n Türkçe versiyonunun psikometrik geçerlik çal??malar?, yap?n?n orijinal ölçekle tutarlı oldu?unu göstermi?tir. Yap? geçerli?i kapsam?nda gerçekleştirilen analizlerde, Madde - toplam puan korelasyon katsay?lar? **.38** ile **.66** aras?nda de?i?mektedir. Bu de?erler, maddelerin ölçülen genel yap?ya orta ve güçlü düzeyde katkı sa?lad???n? göstermektedir.

Do?rulay?c? faktör analizine (DFA) göre, ölçe?in model uyum indeksleri kabul edilebilir ve iyi uyum s?n?rlar? içerisinde. Elde edilen de?erler ?unlard?r: Ki-kare de?eri (χ^2): 98,72; serbestlik derecesi (df): 62. Ki-kare/serbestlik derecesi oran? (χ^2 / df) **1,59** olarak saptanm??t?r (1.00 ile 3.00 aras? iyi uyumu gösterir). Di?er önemli uyum indeksleri ise ?öyledir: Kök Ortalama Kare Hata Yakla??m? (RMSEA): **0.071** (kabul edilebilir); Uyum ?yili?i Endeksi (GFI): **0.88**; Kar??la?t?rmal? Uyum Endeksi (CFI): **0.96**; Normla?t?r?lm?? Uyum Endeksi (NFI): **0.90**; ve Normla?t?r?lmam?? Uyum Endeksi (NNFI): **0.95**. Bu sonuçlar, tek faktörlü yap?n?n Türkçe örnekleme de?rülend???n? i?aret etmektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in iç tutarlılık güvenirlik katsay?s? (Cronbach's Alpha) **.81** olarak belirlenmi?tir. Bu de?er, ölçek maddelerinin tutarlı bir ?ekilde ayn? yap?y? ölçtü?ünü gösteren yüksek bir güvenilirlik düzeyine i?aret eder.

Ayr?ca, ölçe?in güvenilirli?i ve geçerli?i, Madde Tepki Kuram?'na dayalı **Rasch analizi** kullan?larak da incelenmi?tir. Rasch analizinde elde edilen güvenilirlik katsay?s?, **0.83-0.87** aral???nda de?i?mektedir. Madde uyum de?erleri (fit statistics) ise INFIT (iç uyum): **0.68-1.53** ve OUTFIT (d?? uyum): **0.65-1.54** aral?klar?nda saptanm??t?r. Bu aral?klar (genellikle 0.5 ile 1.5 aras? kabul edilir), maddelerin Rasch modeli beklentilerine uygun oldu?unu ve ölçme gücünün yüksek oldu?unu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal uygunlu?unu de?erlendirmek amac?yla hem Aç?klay?c? Faktör Analizi (AFA) hem de Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmi?tir. AFA öncesinde veri setinin faktör

analizi için uygunlu?u kontrol edilmi?tir.

Aç?klay?c? Faktör Analizi sonuçlar?na göre, örneklem büyüklü?ünün ve verilerin faktörle?tirilebilirli?inin uygunlu?unu gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsay?s? **.75** olarak bulunmu?tur (0.70 üzeri kabul edilebilir). Bartlett küresellik testi sonucu ise X^2 : 646,870; p: 0,000'd?r. Bu anlamlı sonuç ($p < 0.05$), verilerin faktör analizi için uygun oldu?unu do?rulamaktadır.

Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ise ölçe?in orijinal tek faktörlü yap?s?n?n Türkçe örneklemde korundu?unu kan?tlam??t?r. DFA uyum indeksleri, modelin teorik yap?yla yüksek düzeyde uyumlu oldu?unu göstererek, ölçe?in yap? geçerli?ine güçlü bir destek sa?lam??t?r.

Ölçüm Arac?

Test Çe?idi: Uyarlama

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i

Derecelendirme: 5 seçenekli Likert tipi derecelendirme kullan?lmaktadır:

Kesinlikle kat?lıyorum: 4 puan

Kat?lıyorum: 3 puan

Kat?lmıyorum: 2 puan

Kesinlikle kat?lmıyorum: 1 puan

Bilemiyorum/De?erlendiremiyorum: 0 puan

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinali ?ngilizce)

Popülasyon Grubu: Genel Hasta Popülasyonu

Ya? Grubu: Yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Sa?lık hizmeti alan veya kronik hastal??? olan bireyler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) yöntemi.

?leti?im ve Y?l

Ölçe?in uyarlama çal??ması **2015** y?l?nda tamamlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m?, haklar? ve izinleri hakk?nda bilgi almak için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi önerilmektedir.

Sorumlu Yazar ?leti?im E-posta Adresi: cansukosar@hotmail.com

Kaynaklar

Koçar, C. (2015). *Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Arac?nın Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ölçeğin uyarlama çalışması'nın orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [hasta-aktivlik-duzeyi-olcum-araci-toad.pdf](https://tr-scales.arabpsychology.com/hasta-aktivlik-duzeyi-olcum-araci-toad.pdf)

Hasta Aktivlik Düzeyi Ölçüm Arac? Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

Her şeyden ve herkesten önce kendi sağlığımdan ve bakımımdan sorumlu olan kişi benim.

Sağlık sorunlarım için hangi tedavi yöntemlerinin uygun olduğunu biliyorum.

Sağlığımla ilgili sorunlar nasıl önleyebileceğimi biliyorum.

Sağlığımla ilgili yeni sorunlar ortaya çıktığında, bu sorunlar çözebileceğim konusunda kendimden eminim.